

K normativní ochraně „oznamovatele“ (whistleblower) před odvetnými opatřeními. Pro většinu (i sportovních) spolků není „zákonná píšťalka“ (whistleblowing) povinná !

A. Úvodní = JEN = obecně signální informace (pro sportovní spolky)

1) Není asi žádným veřejným tajemstvím, že jak orgány Evropské unie (EU), tak její všechny členské státy – v různé intenzitě, byť se stoupajícím trendem – v posledních dvou desetiletích **čelily a dosud čelí „specializovaným“ protiprávním jednáním nejen** v oblasti legalizace (praní) výnosů z trestné činnosti v rámci poskytovaných finančních služeb, **ale zejména** v oblasti zadávání veřejných zakázek a **zvláště** pak při získávání nebo užití veřejné podpory z dotačních programů (jak evropských, tak zejména národních), když tyto nekalé praktiky jsou determinovány zpravidla jako „**formy korupčního jednání**“.

2) **V průběhu r.2019** členské státy i jejich společné orgány v rámci EU se vzájemně shodly na „**klíčové legislativní zkratce**“, že „oproti policejním orgánům, **soukromé osoby, které pracují pro určitou** veřejnou nebo soukromou organizaci nebo jsou s touto organizací v kontaktu v rámci svých činností souvisejících s prací, **jsou často prvními osobami, které se dozví o ohrožení nebo poškození** veřejného zájmu v „souvvislosti“ s korupčním jednáním.

Tím, že oznamují porušení práva Unie, při nichž je poškozován veřejný zájem, jednají tyto osoby coby "**oznamovatelé**" a tím **hrají klíčovou úlohu při odhalování** těchto porušení nebo **i při jejich předcházení** .

Potenciální oznamovatelé jsou však často od oznámení svých obav nebo podezření = že se v jejich bezprostředním okolí či dokonce za jejich „pracovní“ nebo jiné asistence uskutečňuje nežádoucí či dokonce „protiprávní jednání“ = odrazení kvůli svému strachu z odvetných opatření (rozuměj na úrovni svého zaměstnavatele) . Oznámení ze strany oznamovatelů **jsou však jedním z počátečních prvků prosazování práva a politik** Unie. Vnitrostátním a unijním systémům prosazování práva poskytují informace, jež vedou k účinnému odhalení, vyšetřování a stíhání případů porušení práva Unie, **a tím posilují transparentnost a odpovědnost**.

3) Na základě takto společně akceptovaných **definičních detailů**, pak ve sdílené legislativní kompetenci byla **společně** Evropským parlamentem a Evropskou radou dne **13.10.2019** **schválena Směrnice EU č.2019/1937 pod názvem „o ochraně osob, které oznamují porušení práva Unie“** . Každému členskému státu pak tato Směrnice uložila, aby ve lhůtě nejpozději 2 let její základní direktivy implementoval do svého národního právního řádu, a to pod hrozbou uložení peněžních pořádkových pokut **ze strany Evropské komise** .

4) Česká republika (časově) **otálela a už nyní se nachází v „sankčním“ řízení EU, neboť teprve nedávno** – tedy po stanovené lhůtě – **Parlament schválil** (tedy vlastně JEN Sněmovna, která v opakovaném hlasování „přehlasovala“ Senát) „**implementační**“ národní zákon č.171/2023 Sb. „**o ochraně oznamovatelů**“ (rozuměj před odvetnými opatřeními), jehož **účinnost nastala dnem 1.8.2023** (zrovna tak tzv. **doprovodný zákon č.172/2023 Sb.**) .

5) Účelem této signální info **není samozřejmě hodnotit** „český zákon“, byť je oproti Směrnici EU v některých „věcných segmentech“ **značně „extenzivní“**, vedle toho, že na úroveň (některých) zaměstnavatelů nemajících žádné „policejní oprávnění“ **přenáší povinnost** „(vy)hodnotit a posuzovat“ oznámení podaná identifikovaným insiderem na jeho **podezření na protiprávní jednání** (uvnitř zaměstnavatele) **nejen se znaky trestných činů (už ale všech), ale dokonce i „přestupků“** s pokutovou hranicí 100.000,- Kč a více etc., **a to se založením poměrně rozsáhlé povinné administrativní agendy** s povinnou instalací pověřené osoby k jejímu zpracování, a to vše pod hrozbou také seriálu finančních pokut .

6) Nicméně „český zákon“ = pro UŽ **povinné nastavení** systému a struktury pro ochranu oznamovatelů = jak u vybraných institucí „veřejného sektoru“, tak u všech **soukromých právnických osob**, pokud se nacházejí také v roli „zaměstnavatele“ = na prvním i posledním místě **určuje kritérium numerického stavu** jeho všech interních zaměstnanců (tedy i tzv. dohodářů/viz Zákoník práce, jeho § 2) **zjištěných/evidovaných k 1.lednu běžného kalendářního roku** (aktuálně=retroaktivně tedy stav k 1.lednu 2023!).

7) **Drtivá většina** (i pobočných) **spolků** s hlavním posláním „**organizovaného sportu**“ zejména na „lokální“ (klubové/jednotové) svůj provoz a vlastní sportovní program ještě zajišťuje **převážně dobrovolnicky** vesměs s numericky nepatrným počtem stálých zaměstnanců nebo tzv. „dohodářů“ (DPP x DPČ) . Pokud počet těchto zaměstnanců, vč. „dohodářů“ byl u daného spolku k 1.1.2023 v relaci „0 až 49“, pak spolek **NENÍ zatížen „zákonnou povinností“ uvnitř sebe sama** reálně nastavit „vnitřní oznamovací systém“, ani instalovat tzv. „příslušnou nebo pověřenou (fyzickou) osobu“ s kompetencí NEJEN přijímat „oznámení“, ALE také je zpracovávat, posuzovat a vyhodnocovat s návrhy jak pro „oznamovatele“, tak pro (zpravidla) statutární orgán spolku na další postup nebo uzavření „podaného oznámení“ do „archivu“ nejméně na dobu 5 let . **I tak by takto ze zákona „ušetřené spolky“** (od zřízení poměrně náročné vnitřní administrativy) **neměly asi příliš „jásat“, neboť každý jejich člen, zaměstnanec, spolupracující OSVČ nebo smluvní obchodní partner spolku, pokud by zjistil/pojal podezření, že uvnitř spolku je nějaká činnost už kontaminována JEN „znakem“ trestného činu nebo „pokutově závažného“ přestupku a současně měl potřebu „TO“ oznámit = ještě mimo seriál orgánů činných v trestním řízení = může tak učinit přes tzv. „VNĚJŠÍ oznamovací systém“, který je již dostupný na veřejném portálu Ministerstva spravedlnosti ČR a provozovaný v jeho gesci.**

8) **Naopak** (velký) multi-odvětvový sportovní klub a zrovna tak (velký) národní sportovní svaz (nebo i některé tzv. „střešní“ sportovní organizace) s početnou členskou základnou a rozsáhlým soutěžním zázemím jak amatérského, tak profesionálního sportu, **POKUD zaměstnávají nejméně „50“ a více osob (nejvýše však „249“ !), tak na každý takto „početně exponovaný“ sportovní klub nebo svaz (nebo jejich „střechu“) již dopadá ona zákonná povinnost = instalovat uvnitř „sebe sama“ (i) vnitřní oznamovací systém a jeho „kontaktní=komunikační kanály pro oznamovatele“ a (ii) také příslušnou bezúhonnou osobu ke „správě agendy vnitřního oznamovacího systému“ a současně zajistit, aby (iii) nedocházelo k žádným „odvetným opatřením“ proti tzv. „oznamovateli“ (whistleblower), včetně utajení jeho (GDPR) identity od okamžiku podání jeho „oznámení“, a také (iiii) s náležitou info-presentací a periodickým školením interního personálu jako prevencí před výskytem nežádoucí protiprávnosti, a to vše nejpozději we lhůtě do/od 15.12. 2023 (!!!) pod hrozbou numericky masívních sankcí=pokut .**

9) Pro ilustraci „direktního dopadu vlivu zákona č.171/2023 Sb.“ = odhaduje se, že všech soudně zapsaných spolků s různým účelem/hlavním posláním jest +/- 120.000, **z toho pak se „sportovním účelem“ může být +/- 15. až 20.000 spolků** (pokud do této kapacity také započteme např. tzv. „mládežnické“ nebo některé „sociální“ spolky, v jejichž programu – i podle jejich zapsaných stanov - je sport také „organizačně“ přítomen) .

Celostátně pak tzv. velkých multi-odvětvových sportovních klubů, kde je počet zaměstnanců nejméně 50 a více, může být cca **150 TJ/SK**; velkých národních sportovních svazů (nebo jejich střech) s počtem zaměstnanců nejméně 50 a více může být nanejvýše tak +/- **100 „svazových sportovních spolků“ = pouze na takto „početně“ zaměstnavatelsky exponované kluby a svazy pak dopadají zákonné povinnosti podle zákona č.171/2023 Sb. !**

10) **Základním účelem** poměrně komplikované „architektury“ zákonem výběrově prikázaných interních i vnějších „nástrojů“ je (údajně) **ochrana** případného „oznamovatele“ **před odvetnými opatřeními**, pokud by učinil oprávněné oznámení na protiprávní jednání.

B. DROBNÁ upozornění na (právní) bludiště před podáním oznámení na protiprávní jednání

1) Už několik staletí (ne-li tisíciletí), zcela určitě od doby zrodu tzv. moderních států v expozici průmyslové revoluce spojené (postupně) s garantovanými individuálními právy a svobodami, **platí doktrína**, že zákonem definované **restní zločiny/přestupky** může legálně **vyšetřovat, objasňovat, posuzovat, hodnotit, stíhat** „pachatele“ a rozhodovat o jeho (ne)vině a trestu (nebo svobodě) **JEN** „veřejná moc“ prostřednictvím zákonem definovaných struktur „**policie, veřejné žaloby/prokuratury/státního zástupce a soudu**“; naopak v případě zákonem detekovaných správních přestupků jsou to pak zákonem definované „odvětvové“ správní orgány, jejichž „správní výroky“ mohou být „kasačně“ napadeny u správního soudu .

2) Aktuálně i v České republice je součástí této doktríny oprávnění orgánů činných v trestním řízení (i správních orgánů) **žádat třetí osoby** (fyzické i právnické) **o součinnost při objasňování a vyšetřování trestné** (nebo přestupkové) **činnosti, zrovna tak, že každý** (podle svého uvážení a znalosti) **může** učinit i neformální **trestní oznámení na podezření, že byl či bude spáchán** (zákonem definovaný) **trestný čin** (nebo přestupek), samozřejmě pod hrozbou vlastní trestnosti ze spáchání trestného činu **křivého nařčení, resp. křivé výpovědi, pokud by se posléze prokázalo, že (původní) oznámení bylo „nepravdivé“ nebo jinak záměrně smyšlené** .

3) Naopak **ALE** trestní zákon č.40/2009 Sb. ukládá **povinnost učinit bezodkladně trestní oznámení** – pod hrozbou vlastní trestnosti = TOMU, kdo se **hodnověrným** (!) způsobem dozví, že byl či bude spáchán některý ze seriálu „44“ trestných činů uvedených **v § 368 TZ, LEDA** by prokázal, že nemohl oznámení učinit, aniž by sebe nebo osobu blízkou uvedl v nebezpečí smrti, ublížení na zdraví, jiné závažné újmy nebo trestního stíhání .

Pozoruhodné tu jest, že trestné činy se skutkovou podstatou jako např. „podvodu“, včetně „dotačního“, „legalizace výnosů z trestné činnosti“ nebo „poškození finančních zájmů EU“ **NEJSOU** zahrnuty do výběrové kategorie „povinně oznamovaných TČ“ !

4) **Obdobné parametry jako u „povinnosti oznámení“ pak platí i pro tzv. „nepřekážení trestného činu“**, ale pro již širší seriál „79“ trestných činů uvedených **v legendě § 367 TZ** = když v realitě „všedního dne“ u některých trestných činů může být „promptní osobní jednání směřující k jejich reálnému překážení“ dáno k prospěchu tomu = který by tak např. jednal v zákonem definované „krajní nouzi“, anebo „nutné obraně“ = zánikem jeho (osobní) trestnosti .

V této kategorii je naopak pozoruhodné, že trestné činy se skutkovou podstatou jako např. „podvod“, včetně „dotačního“, „legalizace výnosů z trestné činnosti“ nebo také „poškození finančních zájmů EU“ **JIZ** spadají do režimu „povinného překážení“ za podmínek trestního zákona č.40/2009 Sb. .

5) **Vzhledem k tomu**, že zákon č.171/2023 Sb. o ochraně oznamovatele dává každému příležitost „nepovinně=dobrovolně“ = **oznamovat podezření na protiprávní jednání, a to i** (bez omezení) každého se znaky trestného činu (**tedy všech TČ !**) = v rámci vnitřního nebo vnějšího oznamovacího systému (tedy ještě bez účasti orgánů činných v trestním řízení), **ALE** **jaksi zcela „legislativně“ opomenul** (jiný=zjevně prioritní) **kontext „povinného oznamování“ (vybraných trestných činů) podle znění trestního zákona č.40/2009 Sb., které musí být PRIMÁRNĚ podáno „oznamovatelem“ JEN vůči orgánům činným v trestním řízení (!!) = tak v této „nesouladné konjunkci“ se může (každý) „oznamovatel“** = ač jinak v dobré víře, že snad činí „DOBRO“ podle **ZÁKONA = náhle ocitnout ve značných nesnázích, až na úrovni „delikventa“, pokud ještě VČAS nerozezná rozdíl/hranice mezi „dobrovolným“ a „povinným“ oznámením !**

C. Závěrem = JEN ve významové stručnosti

1. Evoluční biologové se vesměs shodují, že každý z nás má uvnitř vlastní myslí nejen geneticky, ale i (kulturní/morální) výchovou, není-li poškozena kalkulem vzdělání, různě nastavené „signální instinkty“ („píšťalky“) pro rozpoznání existence jak „externího nebezpečí“, tak i „čehosi nekalého“, pokud by v referenční blízkosti nastalo z excesu buď vlastního jednání nebo z jednání třetích osob, a zda tomu a jak vůbec (osobně) čelit a s jakými (osobními) následky, nebo prostě JEN „zavřít oči nebo utéci“ = a nechat „TO“ (lhostejně) být „svému vlastnímu osudu“ .

2. Účast na soukromě organizovaném sportu, zpravidla nebo převážně ve spolcích, je stále založena jak na **dobrovolnosti** (každého z nás), tak i na (pro některé zúčastněné) **dobrovolnictví** při zajišťování jak sportovního programu, tak samotného provozu spolku, když v tomto kontextu u **drtivé většiny sportovních spolků** na lokální úrovni (sportovní kluby a tělovýchovné jednoty) je **výskyt „zaměstnanců spolku“** (vč. tzv. „dohodářů“), popř. „spolupracujících“ tzv. OSVČ pro (odbornou) obsluhu některých detailů programu a provozu spolku **spíše sporadický až (numericky) marginální** .

Sport nejen na úrovni soutěžních disciplín, ale i běžných kondičních cvičení je permanentním stavem (interní i externí) **konkurence** (vesměs netržní povahy, alespoň na úrovni amatérského sportu), která je **primárně podřízena regulaci** prostřednictvím „**sportovních pravidel**“, samozřejmě při dodržování seriálu obecně-závazných právních předpisů, počínaje ústavní Listinou č.2/1993 Sb., přes trestní zákon č.40/2009 Sb. nebo občanský zákon č.89/2012 Sb. a konče např. zákonem o podpoře sportu č.115/2001 Sb. .

Je-li tomu tak, pak **by i bylo pošetilé** se domnívat, že **i uvnitř každého rozumně uspořádaného** (sportovního) **spolku v triádě** „nejvyšší orgán-statutární orgán-kontrolní orgán“ s převážně aktivním členstvem, případně s dalším vějířem vzdělávacích, etických nebo disciplinárních orgánů ustavených podle stanov spolku, **by nemohl být** - vyjma běžných „sportovních incidentů“, které jsou řešeny v rámci „disciplinárního řízení“ - **tu a tam detekován také excesivní stav** (závažného=trestního) „**protiprávního jednání**“ (kohokoliv uvnitř spolku), které prostě už přesahuje rámec soukromých sportovních nebo spolkových pravidel (v daném spolku), **a zpravidla pak nastupují pravidla nastavená veřejnou mocí/zákonem** .

3. Z předcházejícího textu plyne, že drtivá většina i sportovních spolků **NENÍ** zatížena administrativou spojenou s ochranou „oznamovatele“ před odvetnými opatřeními . **Nicméně platí** – i podle znění zákona č.171/2023 Sb. = že **i spolek bez „povinného vnitřního oznamovacího systému a jeho součástí“**, pokud by na jeho poměry učinil „**jeho insider**“ oznámení ještě v parametrech zákona č.171/2023 Sb. přímo k orgánům spolku nebo v rámci tzv. vnějšího oznamovacího systému na MSp, **tak proti takovému „oznamovateli“ nesmí „dotčený spolek“ použít „žádné odvetné opatření“**, a to pod hrozbou nejen „úředních pokut“, ale i „soukromé satisfakce“ !!!

4. **Naopak** = velké sportovní spolky sice budou zatíženy instalací povinného vnitřního oznamovacího systému a jeho součástí = **zaměstnávají-li nejméně „50“ a více osob** (nejvýše však „249“ !), **ale pokud** – jako např. Česká unie sportu (ČUS) nebo Fotbalová asociace (FAČR) a některé další národní sportovní svazy = **již dříve před lety dobrovolně v rámci programu** tzv. „společenské odpovědnosti“ nebo „compliance“ či Etických kodexů **přijaly** a také na svých webech **zveřejnily** „odpovídající dokumentaci“, **tak „povinná“ instalace jejich „vnitřního oznamovacího systému a jeho součástí“ bude jen „přirozeným“ doplněním jejich úsilí čelit „všem formám korupčního jednání“** .